

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМООСВІТНІХ ЗДАТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ТЕХНІКУМІВ І КОЛЕДЖІВ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Мося' Ірина Анатоліївна,

м.н.с. лабораторії науково-методичного супроводу

підготовки фахівців у коледжах і технікумах

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ

Домінуючий у сучасній професійній освіті компетентнісний підхід до навчання і виховання молоді пов'язаний, насамперед, з ідеєю системної підготовки індивіда не лише як професіонала, але і як особистості, здатної до саморозвитку, самовиховання, самоосвіти. Важливим нині є не тільки обсяг знань випускника закладу фахової передвищої освіти, а й уміння ними оперувати, бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя. Саме розвиток у особистості життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі, швидкоплинному розвиткові ринку праці.

Компетентнісний підхід, спрямований на досягнення освітніх результатів, є продуктивною, визнаною у світовому просторі освітньою методологією, а компетентність – новою одиницею виміру освіченості людини, де увага акцентується на результатах навчання, на здатності особистості діяти в різних нестандартних ситуаціях, творчо застосовуючи набуті знання, уміння, навички. З позицій компетентнісного підходу, основним безпосереднім результатом освітньої діяльності є формування компетентностей особистості, однією з яких є самоосвітня.

Оскільки компетентнісний підхід орієнтує на побудову навчального процесу відповідно до очікуваного освітнього результату, важливо розробити валідні методики об'єктивного контролю (і самоконтролю) навчальних

досягнень тих, хто навчається. Самостійна розумова праця, самовиховання, самоосвіта заслуговують на першочергову увагу вже тому, що тут закладена активна, продуктивна роль того, хто навчається. Не зайве вказати, що саме шляхом досконалої організації самоосвітньої діяльності постійно розвивається професійна майстерність майбутнього молодшого спеціаліста.

Натомість аналіз освітнього процесу низки технікумів і коледжів свідчить, що поки що педагогічні працівники недостатньо уваги приділяють створенню сприятливих педагогічних умов для ефективного самовиховання, саморозвитку студентів, їх продуктивної самоосвіти.

Педагогічними дослідженнями доведено, що самоосвітня компетентність студента є інтегративною властивістю особистості, що органічно поєднує декілька складників-компонентів. Зміст *мотиваційно-ціннісного* компонента передбачає сформованість ціннісних орієнтацій особистості щодо оволодіння сучасними знаннями. *Практично-діяльнісний* компонент самоосвітньої компетентності передбачає добір відповідних видів і прийомів самостійної роботи. *Організаційний* компонент, виконуючи організаційну функцію, передбачає раціональне планування та проектування студентом власних дій. *Особистісно-рефлексивний* компонент слугує одним із провідних складників освітнього саморуку студента і прямо пов'язаний з пізнавальною самостійністю особистості.

Вартує вказати, що виділені в структурі самоосвітньої компетентності компоненти досить умовні, а їх врахування спрямоване, насамперед, на розроблення цілісної методики формування цієї інтегративної властивості особистості. Природно, для обґрунтованого застосування необхідних методів, форм, технологій цілеспрямованого розвитку самоосвітніх здатностей студентів необхідно, зокрема, визначити та обґрунтувати основні детермінанти досліджуваного процесу.

На першому етапі наукового пошуку засобами анкетного опитування педагогічних працівників було визначено психолого-педагогічні фактори розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх молодших спеціалістів.

Перша група факторів (змістово-організаційні) стосуються, насамперед, змісту освіти та організації педагогічних впливів щодо його засвоєння, поглиблення студентами в самоосвітній діяльності; друга група факторів (інструментально-технологічні) спрямована на розвиток практично-діяльнісного компонента досліджуваної властивості особистості; третя група факторів (соціально-педагогічні) враховує, насамперед, впливи соціального оточення, виховних заходів, професіоналізму педагогічних працівників щодо цілеспрямованого розвитку самоосвітньої компетентності студентів; четверта група факторів (спонукально-мотиваційні) пов'язана зі стимулюванням студентів до активної самоосвітньої діяльності і спрямована на розвиток мотиваційно-ціннісного її компонента; п'ята група (особистісно-психологічні фактори) об'єднує чинники, що стосуються формування та розвитку комплексу особистісних якостей та враховують наявний досвід самоосвітньої діяльності особистості.

На основі індуктивного методу встановлення причинно-наслідкових зв'язків сформульовано педагогічні умови, які вказаним факторам надають якості дієвості, перетворюють ці чинники в реальні причини формування досліджуваної властивості студентів:

- впровадження в освітній процес індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- домінування в системі форм навчання занять проблемно-пошукового характеру;
- активізація позааудиторної інтелектуальної діяльності студентів;
- застосування методів об'єктивного контролю компетентісно орієнтованої підготовки майбутніх молодших спеціалістів;
- використання у педагогічній практиці евристичних методів розвитку інтелектуальних здібностей студентів.

Перспективи подальшого наукового пошуку будуть спрямовані на обґрунтування та розробку методичної системи розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх молодших спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Мося І. А. Технологія навчального проектування: теоретико-методичний аспект. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2013. Вип. 4(30). С. 252-262.

2. Пащенко Т.М. Засоби активізації пізнавальної діяльності в процесі самостійної роботи студентів. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. Вип. 39. 2004. С. 195-200.

3. Лузан П.Г., Печковська І.М. Суть та дефініція поняття «Педагогічна технологія». Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». 2015. Вип. 220. С. 100-108.

Мося' І. А. Технологічні аспекти розвитку самоосвітніх здатностей студентів технікумів і коледжів в умовах компетентнісно орієнтованої освіти

У тезах узагальнено окремі аспекти компетентнісного підходу у фаховій передвищій освіті, визначено зміст, уточнено сутність та структуру самоосвітньої компетентності майбутніх молодших спеціалістів.

Ключові слова: компетентнісний підхід, молодший спеціаліст, компетентність, самоосвітня діяльність, здатність, компонент.

Мося' І. А. Технологические аспекты развития самообразовательной способности студентов техникумов и колледжей в условиях компетентно ориентированного образования

В тезисах обобщены отдельные аспекты компетентностного подхода в профессиональном передвысшем образовании, определено содержание, уточнены сущность и структура самообразовательной компетентности будущих младших специалистов.

Ключевые слова: компетентностный подход, младший специалист, компетентность, самообразовательная деятельность, способность компонент.

Mosya' I. A. Technological aspects of development of self-educational abilities of students of technical schools and colleges in conditions of competently oriented education

The abstracts summarize certain aspects of the competence approach in vocational higher education, define the content, clarify the essence and structure of the self-educational competence of future junior specialists.

Keywords: *competence approach, junior specialist, competence, self-education activities, ability of components.*

Мося' І. А. Технологічні аспекти розвитку самоосвітніх здатностей студентів технікумів і коледжів в умовах компетентнісно орієнтованої освіти / Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 8 квітня 2019 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич, Т. Д. Іщенко, А. А. Каленського, І. О. Лепехи. – К. : ДУ «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта». – С. 77-79.